

MEMO

Aan : AV MBO Raad
Van : Bestuur MBO Raad (i.s.m. programma Doorpakken op Digitalisering)
Datum : 5 januari 2022
Onderwerp : LLO en flexibel inzetbare modules (FIM)

Inleiding

De stuurgroep LLO, onder leiding van John van der Vegt, heeft aan het bestuur van de MBO Raad bijgaande voorstel voorgelegd. Dit is opgesteld in samenwerking met het programma Doorpakken op Digitalisering (LLO). Ambitie is om hiermee een pad in te slaan richting een volgende fase van aanbod LLO vanuit het mbo. Na een eerste bespreking in bestuur is de memo gedeeld met een aantal leden die betrokken zijn bij Doorpakken op Digitalisering. Dit leidde tot een aantal FAQ die aan het einde van deze memo te vinden zijn.

Vraag aan AV

- Geeft de AV akkoord om tot verdere uitwerking te komen (uitwerking specificaties FIM) en daartoe nader onderzoek en pilots op te starten?

Na akkoord zal een nadere uitwerking voorgelegd worden op AV voorjaar 2022, met als doel:

- In te stemmen met de voorgestelde standaard afspraken rondom Flexibel Inzetbare Modulen zoals uitgewerkt.

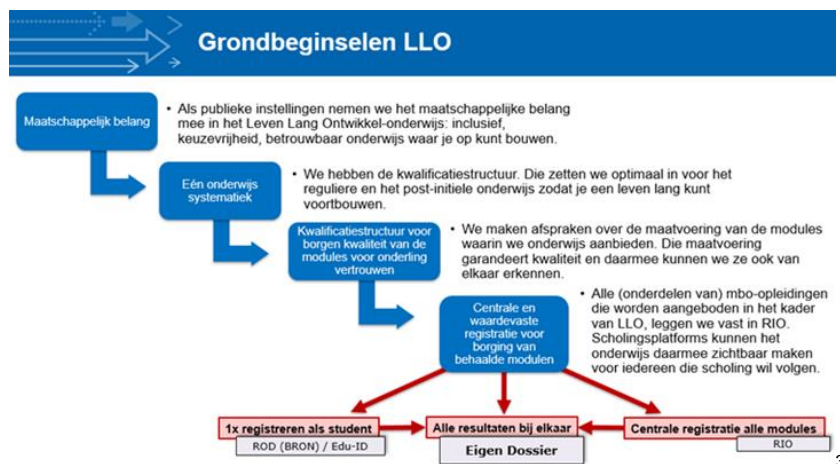
Kern: we zetten een koers uit om tot een afgesproken maatvoering van FIM te komen. Als we gezamenlijk met dit model aan de slag gaan (en invullen), is de onderlinge erkenning (en waardering) optimaal geregeld. En ontstaan condities voor aanvullend maatwerk vanuit het mbo én voor samenwerking tussen mbo-scholen. We vragen leden verbinding te leggen tussen voorlopers LLO om het ontwikkelen en de vormgeving samen op te pakken en zo te komen tot een sterk(er) modulair aanbod vanuit de publieke mbo-instellingen.

Van discussies rond 'kleinste eenheid' naar een flexibel inzetbare module

Vooraf

Met de oproep van het kabinet om de mbo infrastructuur in te zetten om de leervragen van omscholers, herscholers en bijscholers heeft Leven Lang Ontwikkelen (LLO) een enorme vlucht gekregen.¹ We moeten daarbij constateren dat we als publieke instellingen lang niet altijd de juiste tools en logistiek hebben om die leervragen op een soepele manier te beantwoorden.

Binnen Doorpakken op digitalisering is de opdracht gegeven om leervragen in kaart te brengen aan de hand van persona's, om deze vervolgens te beantwoorden binnen de kaders van de kwalificatiestructuur.² Specifieke vraag daarbij 'wat moeten we met elkaar afspreken om een flexibel antwoord te kunnen geven op de leervragen'. Achterliggende gedachte ; standaardiseren om te kunnen flexibiliseren'. De stuurgroep LLO heeft gevraagd de opbrengst van deze opdracht met de leden te delen.

Ambitie en inzet Flexibel Inzetbare Modulen (FIM)

Als publiek mbo willen we een bijdrage leveren aan op-, om- en bijscholing voor werkenden en werkzoekenden van alle niveaus. Om die ambitie waar te maken hebben we op basis van de vraag vanuit de arbeidsmarkt - aan de aanbodzijde - maatwerktrajecten nodig. We hebben het hier over flexibel inzetbare modulomodulen (FIM's) uit de kwalificatiestructuur die in verschillende configuraties antwoorden kunnen geven op leervragen van alle niveaus vanuit de arbeidsmarkt. Uitgangspunten hierbij zijn:

- De publieke mbo-instellingen zijn een partner bij op-, om- en bijscholing van werkenden en werkzoekenden in de regio
- Vraag is leidend en leidt tot gepersonaliseerd, modulair onderwijs ondersteund door passende inhoud en logistiek⁴
- We bouwen voort op bestaande goede voorbeelden, maar vooral op uitbouwen van kwaliteit vanuit mbo-onderwijs (gebaseerd op kwalificatiestructuur en de kwaliteitsborging (m.n. rond examinering))
- We verzorgen een aanbod voor het hele spectrum mbo (alle sectoren op kwalificatieniveau 1 t/m 4)

¹ Zoals opgetekend in het bestuursakkoord tussen OCW – MBO-Raad 'Trots, vertrouwen en lef' 2018-2022.

² Niet de kwalificatiestructuur aanpassen maar optimaal gebruik maken van de structuur.

³ Centrale registratie van alle modules in RIO vergt grote stappen en beslechten van aantal dilemma's. Deze zijn nader te verkennen en uit te werken. Indien niet mogelijk via RIO, dan zelf alternatief verkennen.

⁴ De ondersteunende logistiek valt buiten de scope van deze memo.

De kwalificatiestructuur heeft al een aantal FIM's. Denk hierbij aan mbo-certificaten (voor delen van kwalificaties en/of voor keuzedelen). Deze certificaten volgen een format waar afspraken over beschrijvingen aan vast zitten.

Om **nieuwe modules** te kunnen creëren en tegelijkertijd te zorgen voor herkenbaar, betrouwbaar en herbruikbaar onderwijs kan dezelfde structuur gebruikt worden. Herkenbaar en herleidbaar onderwijs is met de wirwar van opleidingen extra belangrijk voor het bedrijfsleven.

Voor nieuwe modules wordt het **format en specificaties van het beschrijven van het keuzedeel** gebruikt.⁵ Binnen dit format worden relevante kerntaken en werkprocessen uit een toepasselijke kwalificatie geclusterd en beschreven. We gebruiken het 'lege' format om arbeidsmarktgerichte leervragen, die niet al gedekt worden door bestaande mogelijkheden binnen de kwalificatiestructuur, een plek te geven.

De **inhoud** van de module is een clustering van kerntaken/werkprocessen die een antwoord geven op de voorliggende leervraag.⁶

De **waardering** van een ingevulde FIM⁷ hangt af van de leeruitkomst en de wens vanuit de arbeidsmarkt. De FIM kan een route volgen richting mbo- certificaat, keuzedeel met certificaat, branche certificaat, keuzedeel met examen, praktijkverklaring of mbo-verklaring, allen met een eigen geborgde waardering.

Om modules te kunnen inbrengen in een diplomaroute is het noodzakelijk om afspraken te maken over de **erkenning** van elkaars **waarderingen**. Dat kan ook! Elke module heeft het waarmerk van een participerende publieke mbo-instelling die onder OCW toezicht staat (uitgevoerd door de Inspectie van het Onderwijs). Een waardering afgegeven door de examencommissie van een publiek mbo-instelling is hiermee geborgd.

Om ons aanbod kenbaar te maken aan de markt **registreren** we de FIM's die breder inzetbaar zijn in **RIO** waarmee landelijke en regionale scholingsplatforms deze kunnen ontsluiten en een koppeling met het diplomaregister gemaakt kan worden.⁸

We spreken af:

- We blijven binnen de kwalificatiestructuur. We gebruiken het format en specificaties van de beschrijving van een keuzedeel om relevante kerntaken en werkprocessen in te clusteren.
- We spreken af dat we werken met kerntaken en werkprocessen en de specificaties van de beschrijvingen die daaraan vastzitten. Die kerntaken/werkprocessen komen voorsnog uit bestaande kwalificaties.⁹
- We verzinnen dus niet zelf iets en als blijkt dat de huidige kwalificaties niet voldoen om een leervraag te beantwoorden stellen we voor deze ook in de vorm van kerntaken en werkprocessen weer te geven. Dan kan dat een bijdrage leveren aan de herziening van een kwalificatie of ontwikkelen van een keuzedeel en daarmee blijven we in ieder geval steeds in herkenbare terminologie en beschrijvingen werken.
- We maken afspraken over de nominale studiebelastingduur als eenheid. We werken daartoe met SBU's naar analogie van afspraken rondom de keuzedelen en mbo certificaten, waarbij we ons realiseren dat het gaat om een inschatting (eenheid) van de tijdsinspanning die met de FIM gemoeid is.¹⁰ Private aanbieders geven immers ook een indicatie van uren of studiebelasting. Evenals hoger onderwijs met studiepunten.

⁵ Bij een keuzedeel gaat het in het algemeen over nieuwe kerntaken en werkprocessen die een verdieping of verbreding op een onderwerp nastreven. De nieuwe modules maken gebruik van bestaande kerntaken en werkprocessen uit een kwalificatie die samen geclusterd een antwoord geven op een arbeidsmarkt gerelateerde leervraag.

⁶ Niet te verwarren met de onderwijshoud. Dat is aan de onderwijsteams.

⁷ Het lege format van het keuzedeel gevuld met relevante kerntaken en werkprocessen die een antwoord geven op de voorliggende leervraag.

⁸ Er is nader onderzoek nodig naar hoe te stimuleren te checken of er al een passende module gemaakt is voor de voorliggende leervraag om dubbel werk en een woud aan FIM's te voorkomen.

⁹ Clustering zou in principe plaats moeten kunnen vinden met kerntaken en werkprocessen uit meer dan één dossier. Denk hierbij aan cross-over leervragen.

¹⁰ Binnen LLO gaat het om een indicatie van studieduur en niet om studiebelastingsuren in het kader van de keuzedeelverplichting binnen het reguliere onderwijs. Om de herkenbaarheid te vergroten hanteren we de bekende term SBU. Uiteindelijk is de werkelijke tijdsinvestering uiteraard afhankelijk van heel veel andere factoren als ervaring, leerstijl etc.

- De keuzedelen werken met 240 SBU of een veelvoud daarvan daar sluiten we op aan. We onderzoeken nog of het werkbaar en wenselijk is om <240 mogelijk te maken. We maken de afspraak dat we dan met eenheden van 80 uur werken (zoals bijvoorbeeld in Entree-onderwijs al op een bepaalde manier mogelijk is).
- Met deze standaarden scheppen we de randvoorwaarden voor gemakkelijke onderlinge afspraken tussen scholen over erkenning van elkaars modules.

Dus:

- Het definitieve format FIM geeft dan aan wat je moet beschrijven en op welke wijze. Het geeft aan dat je na moet denken over relevantie, omschrijving, waardering en SBU's. Dat zorgt voor eenheid en herkenbaarheid. Met deze uniforme werkwijze wordt uitwisselbaarheid vereenvoudigd en is de kwaliteit en definitie van een module geborgd. We gaan vervolgens pilots opzetten als proof of concept. En we bezien hoe we ontwikkelde FIM (kerntaak en werkprocessen) ook meteen van skills-taxonomie kunnen voorzien.¹¹

Verschillende manieren om een FIM in te zetten

1. Arbeidsmarktgerichte modules, vraag is leidend

Het format van het keuzedeel ('lege' FIM) is het vehicle waar de leervraag een antwoord in vindt in de vorm van geclusterde kerntaken en werkprocessen. In samenwerking met het (regionale) bedrijfsleven wordt de FIM vraag-gestuurd gevuld. Hiermee bereik je optimale flexibiliteit terwijl nog steeds binnen de kwalificatiestructuur geopereerd wordt. Afhankelijk van de vraag kan de FIM een route richting civiel effect gaan volgen (mbo-certificaat aanvragen). Door registratie in RIO en ontsluiting door een scholingsplatform kan de FIM ook elders worden ingezet. Het is hierbij mogelijk om op verschillende plekken delen van een kwalificatie te volgen en deze te stapelen.¹² Wanneer de arbeidsmarktgerichte FIM vooral lokaal of op een specifiek bedrijf gericht is en elders niet herbruikbaar is, is registratie in RIO en ontsluiting niet nodig. Dat hoeft niet af te doen aan de waarde voor het bedrijfsleven.

- Er is een pilot in ontwikkeling vanuit de BTG TGO op het gebied van energietransitie.

2. Modules met ingebakken stapelmogelijkheden, op voorhand afspraken maken

De 'lege' FIM kan ingezet worden om op voorhand een gehele kwalificatie op te delen in geclusterde kerntaken en werkprocessen. Wanneer dit samen met het bedrijfsleven/ in BTG-verband vorm wordt gegeven kan dit landelijk gedeeld worden. Feitelijk wordt dan één gezamenlijke raamovereenkomst over modules (in casu een OER) gemaakt¹³. De opleiding wordt modulair aangeboden. Iedere module wordt dan afgesloten worden met een waardering. Er worden afspraken gemaakt over welke waardering welke module recht doet inclusief eventuele civiel effect. Dit maakt uitwisselbaarheid en stapelen op verschillende plekken eenvoudig¹⁴.

- Er is een pilot gestart bij de BTG TGO, kwalificatie 'timmeren'.

3. Modulair gepersonaliseerd diplomagericht onderwijs op instellingsniveau

De instelling richt zich vooral op gepersonaliseerde leervragen van de eigen studenten en gebruikt daarvoor het afgesproken format voor modules. Inhoud en waardering wordt bepaald door de instelling. Flexibiliteit wordt op instellingsniveau vormgegeven. Na de startkwalificatie kan de LLO student verder stapelen. Uitwisselen van modules met andere instellingen is lastig omdat de instelling naar eigen inzicht kerntaken en werkprocessen heeft geclusterd. Gebruik van de afgesproken standaard zorgt voor herkenbaarheid maar niet per se voor herbruikbaarheid. Bijvoorbeeld bij het overstappen naar een andere instelling is herkenbaarheid handig bij het in kaart brengen van reeds behaalde resultaten.

¹¹ Dit kan later civiel effect versterken. UWV en SBB zijn samen een project gestart om 'skills' taxonomie vanuit UWV te verbinden aan de taxonomie van de kwalificatiestructuur.

¹² Op dit moment is het niet mogelijk om via rijksbekostiging een post-initiële student een losse module aan te bieden wanneer er geen oogmerk is om het hele diploma te behalen. Dit vergt nader onderzoek. Zie ook STAP budget e.d.

¹³ Het gaat niet over de inhoud van onderwijs. Dat is aan de aanbiedende school.

¹⁴ De eisen aan een diploma zijn meer dan enkel een stapeling van onderwijsmodules. Optelling van losse modules leidt niet automatisch tot een diploma.

Versneld aanbod ontsluiten door te delen

Door FIM's met elkaar te **delen** en vervolgens in de eigen regio met eigen lessen aan te bieden, conform de prijsafspraken van -en richting RMT en UWV (ook via STAP), ontsluiten we in korte tijd een enorme hoeveelheid arbeidsmarktgerichte modules. De eerste stap hierin is het delen van lesmateriaal en examens voor bestaande FIM's als mbo-certificaten en keuzedelen met certificaten. Voor het ontwikkelen en ontsluiten van ondersteunend lesmateriaal/ontwerp bij nieuwe FIM's zijn er verschillende mogelijkheden beschikbaar zoals Xerte, Edusource en Wikiwijs van SURF en Kennisnet. Systemen moeten aangepakt worden: RIO moet klaar zijn. En daar wordt hard aan gewerkt in het kader van STAP. Dat helpt ook om t.z.t. losse modules te kunnen registreren. Opdat mbo-scholen hun Flexibel inzetbare modules eenvoudig (digitaal) met elkaar kunnen delen en zo versneld en efficiënt – als mbo samen - een arbeidsmarktgericht aanbod kunnen ontsluiten.

Nader onderzoek en starten van programma specificaties FIM:

Nader uitwerking is nodig naar (wijze van) validatie, waardering en erkenning van elkaars modules, financieringsvormen, relatie met ontwikkelingen op het gebied van microcredentials en edubadges, registratie in RIO en opname van waarderingen in een eigen dossier. Daarnaast is het belangrijk te voorkomen dat er een wirwar aan FIM's ontstaat en is er aandacht nodig voor het samen ontwikkelen en ontsluiten van leermiddelen. Hier is nader onderzoek naar nodig.

Hiermee komen we op de AV van (dd voorjaar 2022) tot een definitief format FIM, met daarin:

- Format ontwerp FIM (a la format keuzedelen)
- Format specificaties t.b.v. ontwikkelen inhoud
- Nadere onderbouwing nominale studieduur
- Registratie in een eenduidig systeem (indien mogelijk in RIO t.b.v. gebruik van en in schoolsystemen)
- Onderzoek naar evt. alternatief systeem voor landelijke registratie modules
- Ontsluiting middels scholingsportal, STAP portal e.a.
- Voorstel voor uit te werken pilots c.q. voorbeelden. Middels de FIM specificaties werken we aan actuele bestaande ontwikkelingen en komen zo tot aantal pilots die we uitwerken als voorbeeld. En komen zo tot een proof of concept.
- Een voor deelnemende leden verifieerbaar programmaplan inclusief tijdspad, activiteiten en begroting (met helder: wat is aan MBO Raad, aan DoD, aan KP LLO en wat is aan deelnemende leden).

Nb.

Ook die scholen die nu niet instappen, nodigen we uit later in het traject alsnog mee te doen.

Bijlage met FAQ - LLO en Flexibel Inzetbare Modulen (FIM)¹⁵

Definitie

- Wat is het verschil tussen een module zoals gebruikt in het onderwijs en een FIM zoals besproken in de memo?

Een FIM bevat geen onderwijskundige inhoud. Aan de FIM kun je onderwijs en leermiddelen hangen. Dat tezamen is een onderwijskundige module.

- Kunnen nieuwe ontwikkelingen/innovaties ook meegenomen worden in een FIM?

Een FIM bestaat uit bestaande kerntaken en werkprocessen vanuit de kwalificatiestructuur. Nieuwe ontwikkelingen kunnen terecht in een aanvraag voor een keuzedeel. In de vorm van kerntaken en werkprocessen worden de innovaties binnen de kwalificatiestructuur gebracht. Dit proces is afgelopen jaar vereenvoudigd.

OC&W

- Is een FIM OC&W erkend?

De kwalificatiestructuur bevat verschillende OC&W erkende FIM's zoals het keuzedeel met certificaat, mbo certificaten en praktijkverklaringen. De FIM zoals in de notitie voorgesteld - geclusterde kerntaken en werkprocessen uit de kwalificatiestructuur die een antwoord geven op een specifieke leervraag – is niet als zelfstandige eenheid OC&W erkend. Wanneer deze een route gaat volgen richting een certificaat komt erkenning door OC&W in beeld.

- Is OC&W erkenning van een FIM van belang?

Het is van belang dat instellingen onderling de instellingswaardering van een FIM erkennen. Bij erkenning kan er worden voortgebouwd op al behaalde kennis en vaardigheden.

- Past de FIM binnen het systeem van de derde leerweg?

Onder de huidige wetgeving is een FIM zoals voorgesteld geen 'smaak' binnen de derde leerweg.

Erkennen

- In de praktijk blijkt dat waarderingen voor keuzedelen niet altijd zondermeer op een andere instelling worden erkend. Hoe zit dat met de voorgestelde FIM?

In principe zou een behaald keuzedeel een 'vrijstellings' hamerstuk moeten zijn voor de examencommissie van een vervolgschool. Rondom de FIM zijn er nog geen afspraken gemaakt met betrekking tot examinering. Dit dient nader onderzocht te worden. Wanneer kunnen en willen we 'blind' van elkaar inhoud en examinering accepteren?

- Wat is er nodig om de waardering van een FIM van elkaar te erkennen?

Er is een onderscheid tussen het erkennen van de FIM en het valideren van de waardering voor die FIM om tot onderlinge erkenning te komen. Er is nader onderzoek nodig naar de afspraken die we met elkaar moeten maken om tot erkenning te komen.

Samenwerking bedrijfsleven

- Binnen het initiële onderwijs kan een kwalificatie ook worden vormgegeven met behulp van FIM's. Zijn deze dan ook inzetbaar voor post-initieel onderwijs?

¹⁵ De vragen zijn ontvangen na een eerste bestuurlijke feedbackronde van de Memo 'LLO en flexibel inzetbare modulen'. De antwoorden zijn samen met de leden en meedenkers van team LLO van 'Doorpakken op digitalisering' geformuleerd. Voor vragen en opmerkingen kunt u terecht bij Eke Boesten, aanvoerder Team LLO, e.boesten@clusius.nl.

Om FIM's waardevol te laten zijn voor het post-initiële onderwijs is afstemming met het bedrijfsleven noodzakelijk.

- Is een FIM altijd vraaggestuurd?

Of je leervragen vraaggestuurd wilt beantwoorden middels een FIM, is aan de instelling.

- Als het curriculum voor het initiële onderwijs samen met het bedrijfsleven wordt vormgegeven, heb je dan ook logische FIM's voor post-initieel onderwijs?

Als een opleiding modulair wordt vormgegeven ligt overleg met bedrijfsleven en daarmee de vraag naar behoefte voor post-initiële scholing en de dekking daarvan door de voorgestelde modules voor de hand.

- Is het een idee om bepaalde kwalificaties - in samenwerking met het bedrijfsleven- landelijk in FIM's vorm te geven?

Er loopt een pilot rondom de kwalificatie Timmeren waarbij de BTG een sterke rol speelt. De kwalificatie wordt aan de hand van de FIM specificaties vormgegeven en er worden onderwijs en leermiddelen modules aangehangen. Dit wordt landelijk gedeeld. Er liggen voorstellen voor meer pilots.

Registreren

- Hoe zorgen we ervoor dat FIM's herbruikbaar worden?

FIM's die regionaal of landelijk breder inzetbaar zijn kunnen op termijn in RIO geregistreerd worden. Hiermee worden ze vindbaar. We moeten afspraken maken over wat wel en wat niet te registreren.

- *Als iedereen zelf FIM's gaat samenstellen wordt stapelen wel erg ingewikkeld.*

We zullen afspraken moeten maken over het stapelen richting een diploma en nader onderzoeken waar huidige afspraken knellen met nieuwe FIM's.

Studieduur

- In de notitie wordt aangehaakt bij de studieduursystematiek (SBU's) van de keuzedelen. Is er een alternatief?

Binnen het HO wordt geëxperimenteerd met microcredentials. Hiermee zou ook aansluiting bij Europese ontwikkelingen mogelijk zijn. Ontwikkelingen met betrekking tot microcredentials, leeruitkomsten én skills worden in de gaten gehouden. Voor dit moment is voor de herkenbaarheid binnen de kwalificatiestructuur gekozen voor SBU's met vaste tijdeenheden.